

Høring Prop. 14 L (2022-2023) Endringer i arbeidsmiljøloven mv. (arbeidstakerbegrepet og arbeidsgiveransvar i konsern)

Creo–forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon med over 10.600 medlemmer. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester.

Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunstfag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er scenografer, kostymedesignere eller musikkterapeuter. Rundt halvparten av Creos medlemmer er i dag selvstendig næringsdrivende, i større eller mindre grad. Vi antar at svært mange av disse vil kunne få en mye bedre hverdag med de endringene som foreslås i denne proposisjonen.

Innspill til komiteen:

I proposisjonen peker departementet på at det er viktig å unngå omgåelser av arbeidsmiljøloven og sikre at de som reelt sett er arbeidstakere klassifiseres som dette, og får det arbeidsrettslige vernet de har krav på. Klassifisering som arbeidstaker får stor betydning for den enkeltes rettigheter i lovverket. Arbeidsmiljølovens arbeidstakerbegrep er avgjørende for om arbeidsmiljøloven, og annen vernelovgivning som ferieloven, kommer til anvendelse.

Dette er Creo helt enige i, og støtter fullt opp om. Vi er svært glade for at regjeringen vil stramme inn på muligheten til å omgå arbeidsgiveransvaret og sikre at den som i realiteten bestemmer hvordan arbeidet skal utføres, har rettigheter og plikter som arbeidsgiver, blant annet ved å endre arbeidsmiljøloven. Dette vil – mener vi – føre til at blant andre de som drar på turne med den kulturelle skolesekken, de som blir engasjert ved teatrene og i NRK og andre medier nå må engasjeres som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere. Også i andre bransjer vil dette føre til en endring, med positive konsekvenser for mange av Creos medlemmer.

Den lovendringen som er foreslått fra regjeringen, og som nå er sendt over til Stortinget for behandling der mener vi vil føre til svært mange positive endringer for våre medlemmer, og for svært mange andre i kulturfeltene.

Men; det hjelper lite å ha et lovverk hvis det ikke etterleves. I dag opplever mange at hvis man krever å ansettes, risikerer man at oppdraget gis til en annen. Den enkelte må vurdere risikoen av å kreve en arbeidsavtale opp mot mulige svekkede forutsetninger for nye oppdrag. Vi ser også at både oppdragsgivere, og flere av våre medlemmer, feilaktig tror tilknytningsform er valgfritt, og at de står fritt til selv å vurdere hvorvidt de tar et oppdrag i næring eller ansettes, uten tanke på lovverket. Disse problemstillingen berører hele fagbevegelsen og arbeidslivet, men er nok særlig utbredt i kultursektoren der det er lett for oppdragsgivere å utnytte yrkesutøvernes lidenskap for kunsten og jobben sin. Som del av Regjeringens arbeid med å styrke arbeidsmiljølovgivningen, **mener Creo det er avgjørende at myndighetene også sikrer en etterlevelse av lovendringene.**

Vi ber derfor komiteen se på mulige mekanismer for å sikre en slik etterlevelse. Vi vil peke på to mulige løsninger her; enten at tvister om tilknytningsformen kan bringes inn for tvisteløsningsnemnda, eller at det blir mulig å benytte ordningen om kollektiv søksmålsrett i slike tilfeller. **Ved å legge avgjørelsesmyndighet til et uavhengig forvaltningsorgan som f.eks. Tvisteløsningsnemnda, vil man få et lavterskeltilbud som vi mener kan være rettssikkerhetsmessig viktig i slike saker.** Det vises til at rettsprosesser ofte vil kunne bli en kostbar affære og mange arbeidstaker kvier seg for å sette i gang en somfattende rettsprosess mot egen arbeidsgiver. Dersom man legger avgjørelsesmyndigheten til en nemnd, vil man kunne redusere antall kostbare prosesser og fremdeles sikre en god etterlevelse.

Departementet foreslår også en presumpsjonsregel om at arbeidstakerstatus skal legges til grunn, med mindre oppdragsgiver gjør det overveiende sannsynlig at det foreligger et oppdragsforhold. Det vises til at departementet har fremmet dette forslaget for å gjøre det enklere å avklare rettsstillingen for de som befinner seg i en «gråsone» mellom arbeidstaker og oppdragstaker. **Denne presumpsjonsregelen vil være av svært stor betydning i kultursektoren, der praksis i dag ofte er det motsatte; man forventes å ta arbeid som oppdragstaker med mindre man kan bevise at man skal klassifiseres som arbeidstaker.**

Å kreve riktig klassifisering innebærer i dag en betydelig personlig risiko og belastning, og mange kvier seg for å gå inn i rettslige prosesser i frykt for å miste fremtidige arbeidsmuligheter hos den aktuelle, eller andre oppdrags-/arbeidsgivere. Rettslige prosesser er også svært kostnadsdrivende og ressurskrevende for kunstnernes organisasjoner/fagforbund.

For ordens skyld: Noen skal og må fremdeles være næringsdrivende. Vi var derfor svært glade for Stortingets vedtak 456 av 31. mars i år: **Stortinget ber regjeringen utrede om selvstendig næringsdrivende og frilansere skal opparbeide seg sterkere rettigheter til inntektssikring, inkludert forbedring av sykelønnsordningen og sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende.**

Creo viser ellers til LOs hørings svar og støtter deres innspill.

Med vennlig hilsen

Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur